

TORPÉDOBORCE

Torpédoborec prošel během své o málo delší než stoleté historie pozoruhodným vývojem. Původně měla tato plavidla bojovat proti torpédovým člunům – odtud také jejich název „torpedo boat destroyer,“ ničitel torpédových člunů. Už v rusko-japonské válce ale torpédoborce plnily nejen obranné účely, ale díky neseným torpédům, své rychlosti a vysoké manévrovatelnosti se staly také stále účinnější ofenzivní zbraní. Vývoj této kategorie lodí přitom směřoval jednak ke stále větším rozměrům i výkonům, a současně také ke vzniku specializovaných kategorií, jako byly například eskortní torpédoborce. Ty byly určené primárně k ochraně konvojů. Průběh 2. světové války dokázal důležitost a všestrannost torpédoborců. Dnešní lodě této třídy jsou v mnoha státech největšími loděmi válečného námořnictva a jsou vybavené rozsáhlým arzenálem protilodních, protiponorkových i protiletectkých zbraní. Při jejich stavbě se ve velké míře uplatňuje technologie stealth, z jejich palub startují vrtulníky. Nejnovější americký torpédoborec USS Zumwalt svým výtlačkem překonává většinu druhoválečných křižníků, mohutností výzbroje je pak srovnatelný s bitevní lodí.

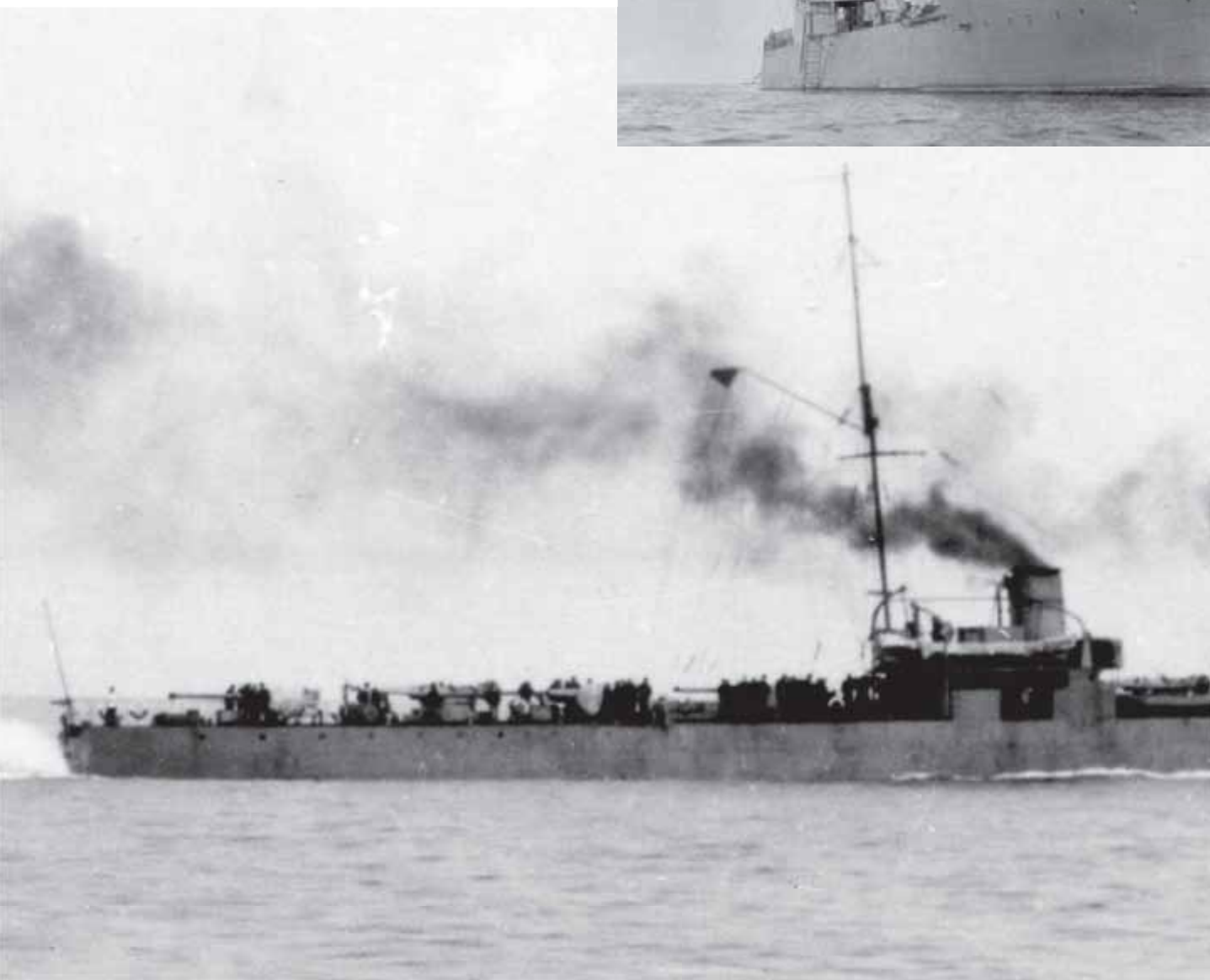
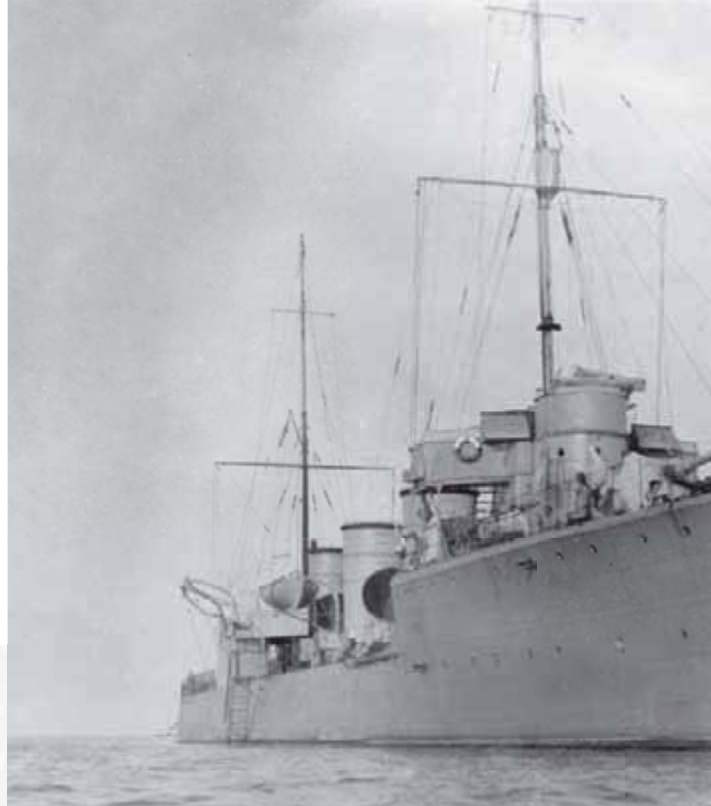
NOVIK

(Rusko, 1911)

Takticko-technická data (1913)

Délka:	102 metrů
Šířka:	9,5 metru
Ponor:	6,5 metru
Výtlačk:	1 520 tun
Pohonné ústrojí:	tři sady parních turbín AEG-Vulcan
Výkon:	30 000 kW
Rychlost:	37 uzlů
Dosah:	1 800 mil při rychlosti 12 uzlů
Výzbroj:	4 × 102, 8 × T457, 60 min
Posádka:	168 mužů

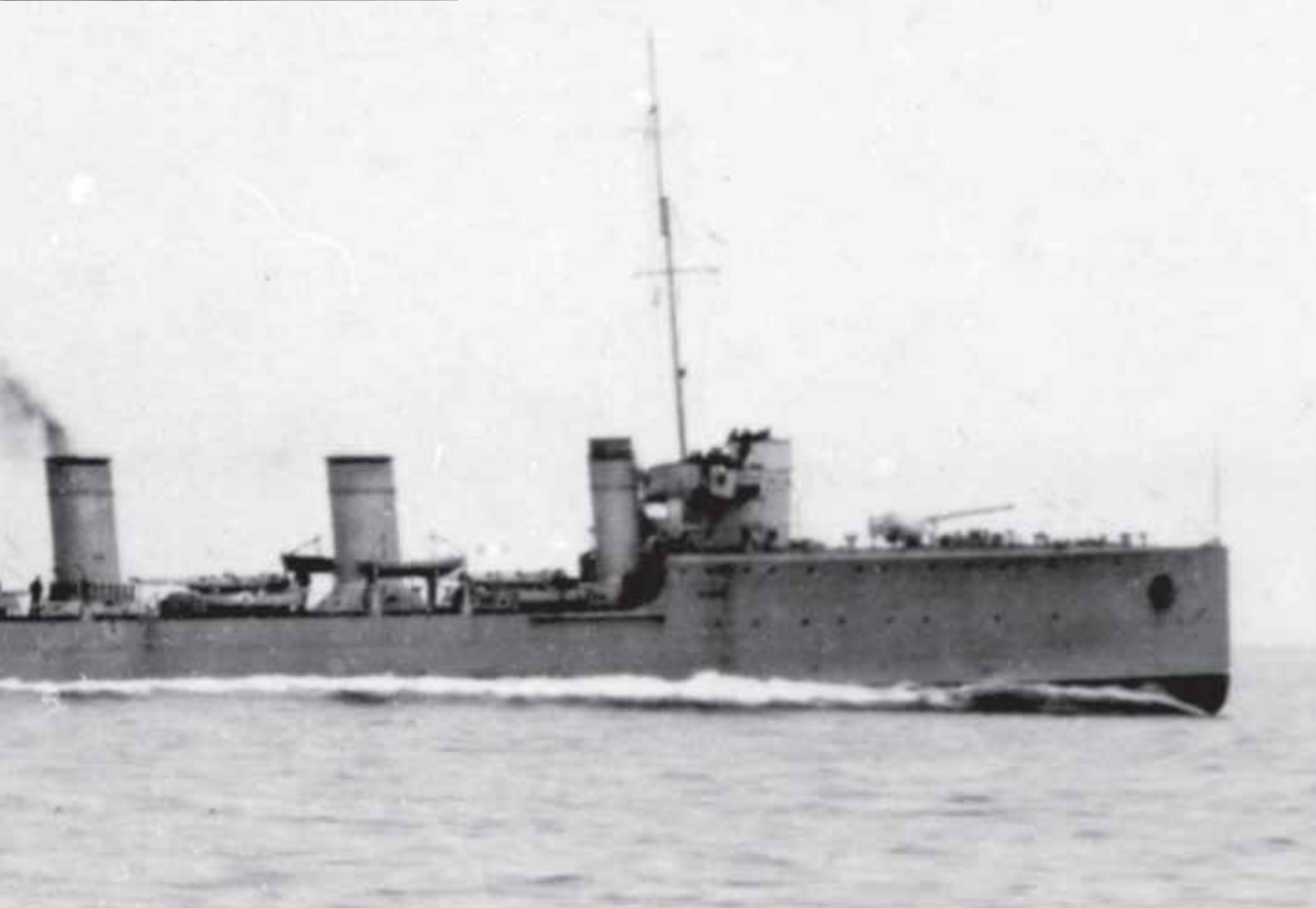

◀ Torpédoborec Novik na kotvách.

Carské námořnictvo bylo velkým propagátorem torpédoborců a v jeho loďstvu se plavily jedny z nejlepších lodí své kategorie. Platí to také o lodi Novik, postavené roku 1911 podle projektu německé loděnice AG Vulcan Stettin. Novik nesl na svou dobu poměrně silnou výzbroj složenou ze čtveřice 102milimetrových děl, osmi torpédometů ráže 457 milimetrů a šedesáti min. Novik sloužil v řadách Baltského loďstva, kde se velmi dobře osvědčil. Roku 1917 se posádka

Noviku přidala na stranu bolševické revoluce a loď byla přejmenována na Jakov Sverdlov. V okamžiku německého útoku na SSSR byl používán jako výcviková loď, už 23. června 1941 se ale vrátil do stavu bojových jednotek. Jeho válečná kariéra byla krátká. Dne 28. srpna 1941 se Jakov Sverdlov potopil po nárazu na minu na půli mořské cesty mezi Tallinem a Kronštadtem.

▼ **Ruský torpédoborec Novik na fotografii z doby před vypuknutím 1. světové války.**

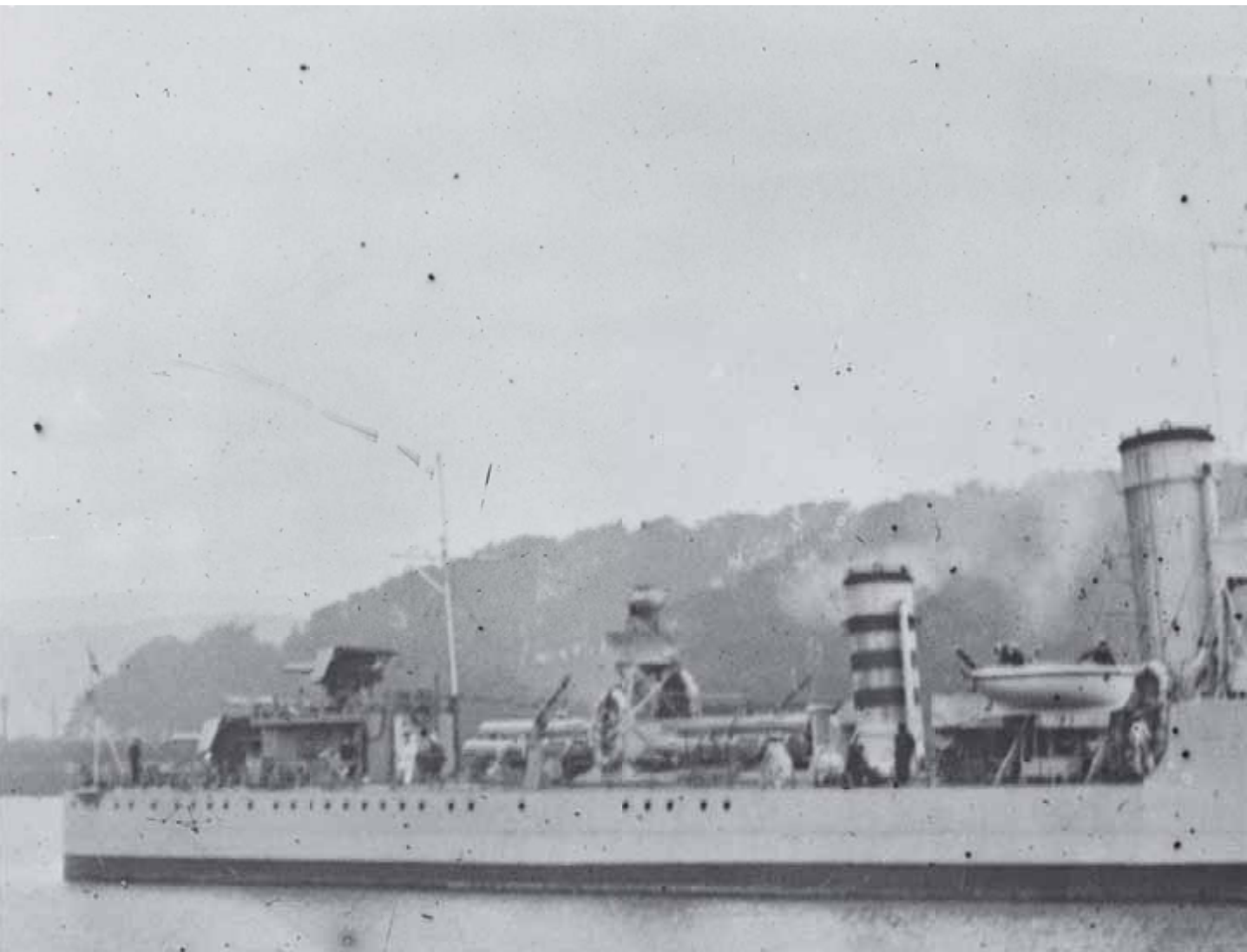
WOLVERINE (Velká Británie, 1920)

Takticko-technická data (1943)

Délka:	91 metrů
Šířka:	9 metrů
Ponor:	3 metry
Výtlač:	1 140 tun
Pohonné ústrojí:	kotle Yarrow, turbíny Brown-Curtis
Výkon:	27 000 kW
Rychlost:	34 uzlů
Dosah:	3 500 mil při rychlosti 15 uzlů
Výzbroj:	3 × 120, 1 × 76, 2 × 40, 3 × T533, 2 skluzavky hlubinných pum, vrhač hlubinných náloží Hedgehog
Posádka:	128 mužů

Úspěchy ponorek německého císařského námořnictva přiměly Velkou Británii ke stavbě velkého množství torpédoborců. Mimo jiné začala stavba lodí třídy V a W, které se staly standardním typem loďstva Jeho Veličenstva. Lodě tříd V a W zůstaly ve službě i v meziválečných letech, značné množství i přes relativní stáří bojovalo i v 2. světové válce. Jednou z těchto lodí byl i Wolverine. Po zařazení do služby loď sloužila nejprve v Atlantiku, poté se přesunula na Dálný Východ. Roku 1939 dostala posádku složenou z námořníků a důstojníků dobrovolné zálohy

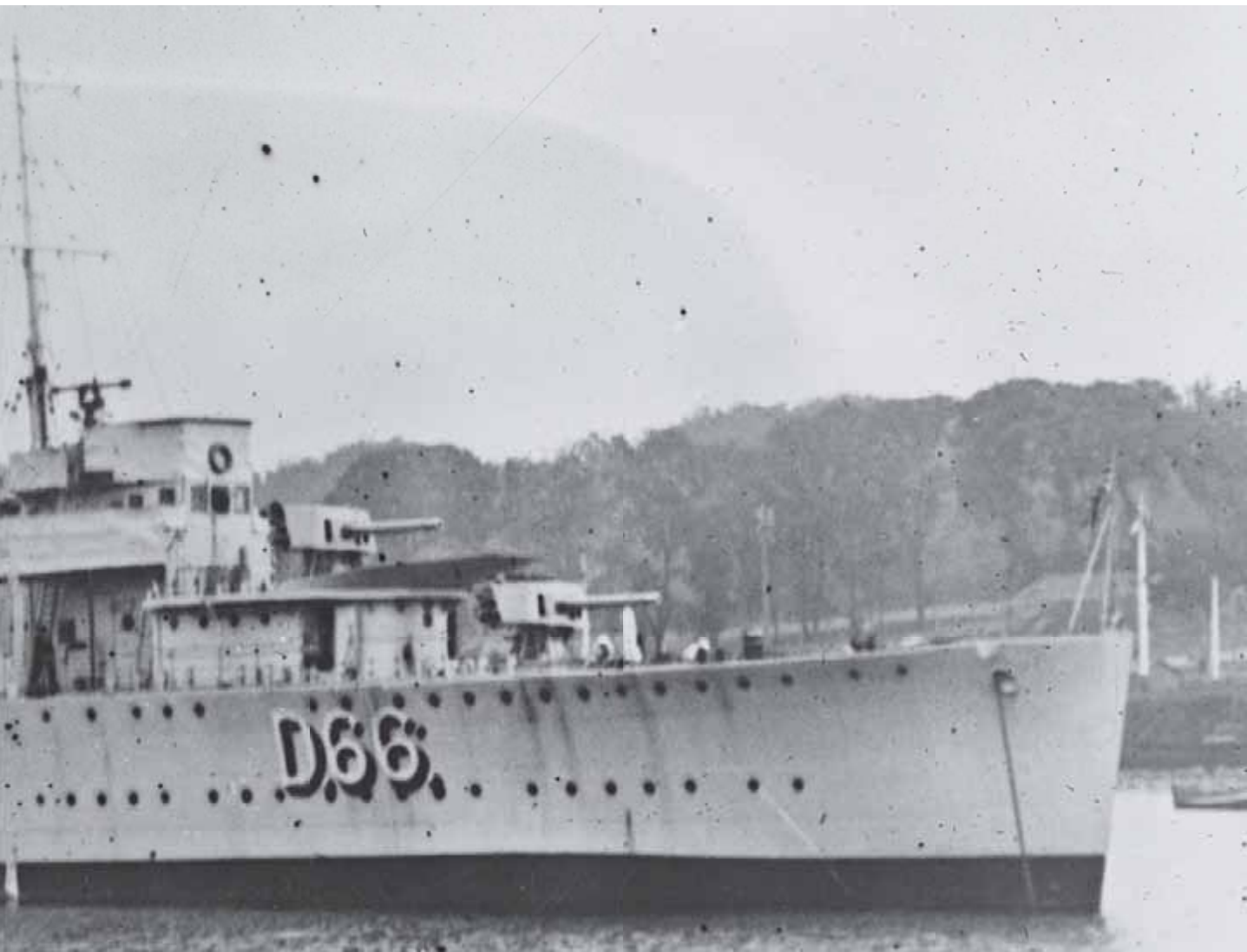
► **Wolverine po přestavbě z roku 1942, namísto dělové věže „A“ je nainstalován vrhač Hedgehog.**

a zapojila se do šest let trvajícího střetu eskortních sil s německými ponorkami, který vešel do dějin jako bitva o Atlantik. Wolverine se podílel i na nešťastném norském tažení roku 1940, největší slávu ale získal, když mu byla přičtena zásluha za zničení slavné ponorky U-47 korvetního kapitána Priena. Ve skutečnosti ale torpédoborec napadl jiného nepřítele. Roku 1942 prošel Wolverine přestavbou na eskortní torpédoborec. V této roli dostal mimo jiné vrhače hlubinných pum a rozšířenou protiletadlovou výzbroj společně s novým typem radaru. Za oběť Wolverine padla německá ponorka U-70 a italský Dagabur. Roku 1946 byl Wolverine sešrotován.

▼ **Britský torpédoborec Wolverine ve dvacátých letech minulého století.**

WARD

(USA, 1918)

Takticko-technická data (1918)

Délka:	96 metrů
Šířka:	9,5 metru
Ponor:	3 metry
Výtlač:	1 247 tun
Pohonné ústrojí:	dvě sady parních turbín Parsons,
Výkon:	18 350 kW
Rychlost:	35 uzlů
Dosah:	4 000 mil při rychlosti 20 uzlů
Výzbroj:	4 × 102, 1 × 76, 12 × T533
Posádka:	100 mužů

Podobně jako Velká Británie také Spojené státy v letech 1. světové války vyrobily množství torpédoborců. Charakteristické pro ně byly čtyři štíhlé komíny a nevídaná rychlost stavby. Například torpédoborec Ward byl spuštěn na vodu pouhých šestnáct dní od položení kýlu a za dalších 54 dní byl 24. července 1918 zařazen do služby. V té zůstal i na počátku 2. světové války. Byl to právě Ward, který dne 7. prosince 1941 napadl a zničil japonskou miniponorku pokoušející

► **Torpédoborec třídy Wickes po stejné přestavbě, kterou roku 1942 prošel i Ward.**

se proniknout do Pearl Harboru a vypálil tak první výstřely války v Tichomoří. Té se Ward v roli rychlého transportu také účastnil a to až 7. prosince 1944, kdy ho během operací u Filipín v Ormocké zátocce zasáhl sebevražedný kamikaze. Došlo k tomu přesně tři roky po útoku na Pearl Harbor. Těžce poškozený Ward nakonec potopil dělostřelbou jiný americký torpédoborec, O'Brien. Jeho velitelem byl shodou okolností William Outerbridge, tentýž muž, který roku 1941 velel právě Wardu.

◀ **Americký torpédoborec Ward během zkoušek.**

FUBUKI

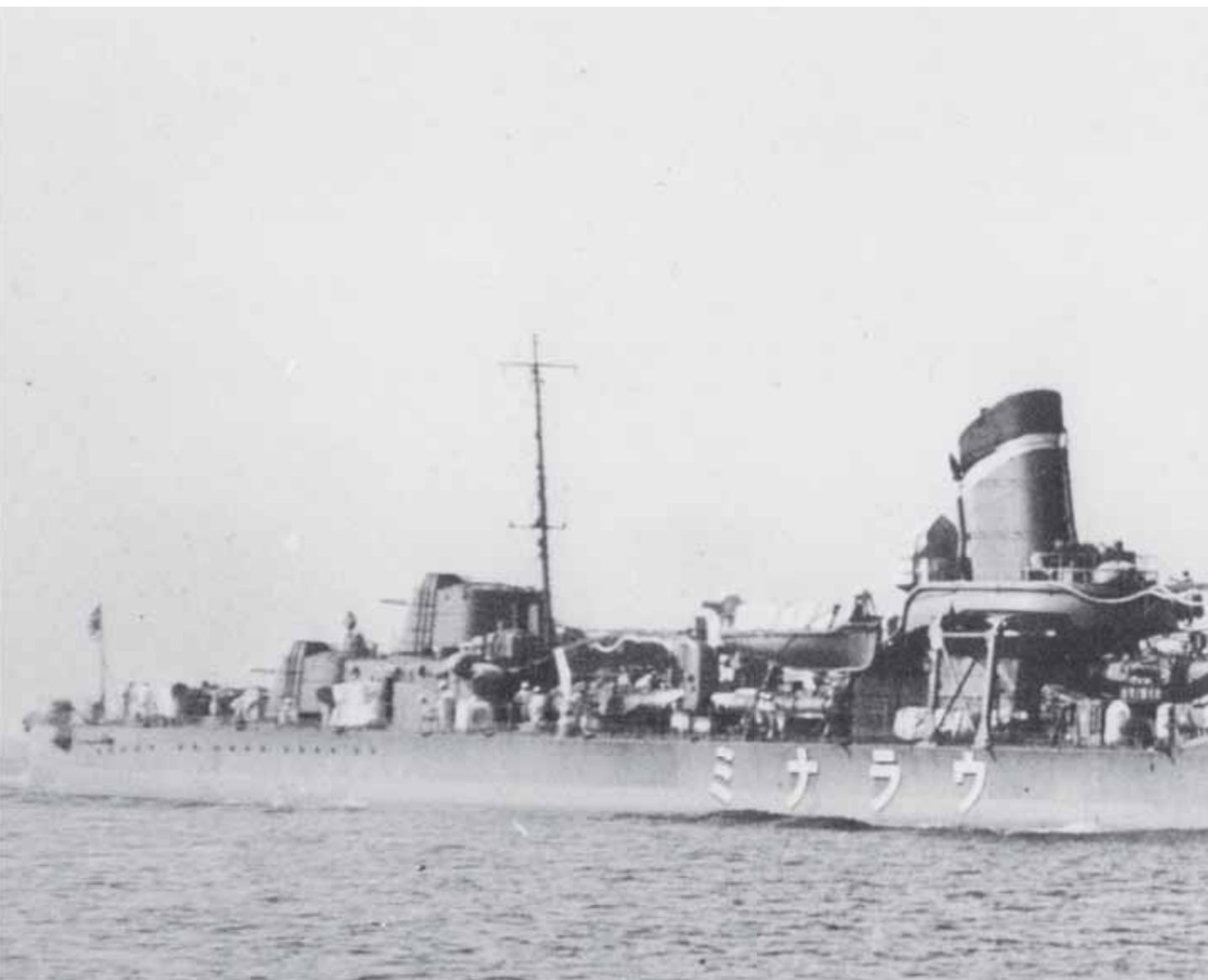
(Japonsko, 1927)

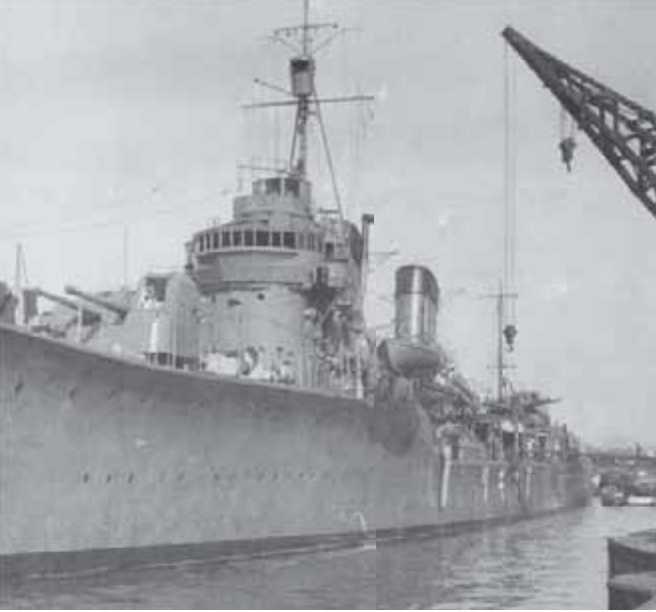
Takticko-technická data (1941)

Délka:	120 metrů
Šířka:	10,4 metru
Ponor:	3,2 metru
Výtlak:	1 750 tun
Pohonné ústrojí:	dvě sady parních turbín Kampon
Výkon:	37 000 kW
Rychlost:	37 uzlů
Dosah:	5 000 mil při rychlosti 14 uzlů
Výzbroj:	6 × 127, 12 × 25, 9 × T610
Posádka:	218 mužů

Japonské námořnictvo se mezi dvěma světovými válkami snažilo stavět válečná plavidla, která by v každém ohledu převyšovala lodě potenciálních soupeřů. Torpédoborce nebyly výjimkou. Když roku 1927 vstoupil do služby Fubuki, první z 24 lodí označovaných jako „speciální typ,“ byly všechny ostatní torpédoborce všech loďstev okamžitě zastaralé. Fubuki přinesl konstrukční prvky, které se v loďstvech jiných států staly obvyklými až ke konci 2. světové války. Šlo o plně uzavřený velitelský můstek, hlavní výzbroj ve dvoudělových věžích

▼ **Japonský torpédoborec Fubuki ve třicátých letech minulého století.**

křížníkového typu nebo o samonabíjecí torpédometry ráže 610 milimetrů. Ty vystřelovaly smrtící projektily přezdívané „dlouhé kopí,“ bezkonkurenčně nejlepší zbraň svého druhu celé války. Snaha o maximální využití projektovaného výtlaku 1 685 tun se negativně odrazila především v nižší strukturální pevnosti trupu torpédoborců třídy Fubuki a také na jejich nižší stabilitě.

Sám Fubuki se zúčastnil mimo jiné vyloďovacích operací v Nizozemské Východní Indii a bitvy u Midway. Osudnou se mu stala bitva u mysu Esperance, jeden z mnoha střetů u ostrova Guadalcanal. Fubuki se stal cílem soustředěné palby amerických torpédoborců a křížníků, která ho potopila.

▼ **Detail přední části torpédoborce Fubuki s dvojhlavňovou věží děl ráže 127 mm a můstkem.**

BLYSKAWICA

(Polsko, 1937)

Takticko-technická data (1939)

Délka:	114 metrů
Šířka:	11,3 metru
Ponor:	3,3 metru
Výtlač:	1975 tun
Pohonné ústrojí:	turbíny Pearson
Výkon:	41 000 kW
Rychlost:	39 uzlů
Dosah:	5 000 mil při rychlosti 14 uzlů
Výzbroj:	7 × 120, 4 × 40, 8 × 13,2, 6 × T533
Posádka:	192 mužů

▲ **Pohled na pravobok Blyskawice (foto Muzeum ORP Blyskawica).**

V polovině třicátých let minulého století zadalo Polsko, tísněné z východu i západu agresivními totalitními státy Sovětským svazem a Německem, v britských loděnicích stavbu dvojice mohutných, rychlých a silně vyzbrojených torpédoborců. Dostaly jméno Grom a Blyskawica a patřily k nejvýkonnějším plavidlům své kategorie. V uzavřených vodách Baltu ale bylo jen otázkou času, kdy by byly zničeny. Proto krátce před začátkem 2. světové války odpluly do Velké Británie a pokračovaly ve válečných operacích i poté, co Polsko podlešlo německé přesile a sovětské dýce do zad.

Zatímco Grom byl roku 1940 potopen, Blyskawica válku přežila. Vyznamenala se například jako doprovodná loď transatlantiku Queen Mary využívaného jako rychlá transportní loď. Blyskawica byla jednou z mála lodí schopných udržet s Queen Mary za všech podmínek krok. V roce 1942 byla původní výzbroj nahrazena čtveřicí dvouhlavňových věží s děly ráže 102 milimetrů. Roku 1976 se Blyskawica stala muzejní lodí. Dodnes je zakotvena v přístavu Gdyně, kde ji je jako jeden z mála zachovaných druhoválečných torpédoborců stále možné navštívit.

◀ **Polský torpédoborec Blyskawica jako muzejní loď v Gdyni (foto Muzeum ORP Blyskawica).**

